

A MAGYAR KÖNYVVIZSGÁLÓI KAMARA 25 ÉVE

Dr. Pál Tibor / 2022. októberi lapszám

A Magyar Könyvvizsgálói Kamara ebben az évben ünnepli megalakulásának 25. évfordulóját. A kamara 2022-es visegrádi konferenciája volt annak a sorozatnak a nyitóeseménye, amelynek keretében az idei és a következő év szeptembere között minden fontosabb kamarai rendezvényen megemlékezünk a 25 éves jubileumról, bezárólag egészen a 2023-as éves konferenciáig. A kamara negyedszázados tevékenységét a teljesség igénye nélkül, egyes elemeket kiemelve tekintem át.

A KAMARA TAGSÁGA

A Magyar Könyvvizsgálói Kamara 1997. december 17-én – több mint 14 órás alakuló ülést követően – kezdte meg tevékenységét. Ezzel új korszak kezdődött a magyarországi könyvvizsgálat egészen a XX. század első néhány évtizedéig visszavehető történetében¹. A 25 évvel ezelőtti eseményt megelőzően 1987. október 1-jén megalakult a Magyar Könyvvizsgálók Egyesülete, amely 1991-től – továbbra is egyesületi formában - Magyar Könyvvizsgálói Kamara néven folytatta munkáját, és sokat tett a magyar könyvvizsgálat fejlesztéséért². Ennek utódjaként az Országgyűlés – a pénzügyminiszter által létrehozott 21 tagú előkészítő bizottság négyéves előkészítő munkáját követően – a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről szóló 1997. évi LV. törvény elfogadásával, kibővített szakmai és hatósági feladatokkal létrehozta a könyvvizsgálók immár köztestületi formában működő szakmai önkormányzatát. A törvénytervezet szövegezésében meghatározó szerepet vállalt dr. Nagy Gábor, a Pénzügyminisztérium akkori számviteli főosztályának vezetője.

A törvény előírta, hogy Magyarországon 1998. április 1-je után csak az folytathat könyvvizsgáló tevékenységet, aki tagja a kamarának, egyúttal kötelezővé tette a könyvvizsgálói társaságok számára a kamarai regisztrációt is. Eddig a határidőig összesen 4949 fő tette le az esküt, ebből 647 fő volt szüneteltető tag. Az ábrában – amely 1998 és 2021 között mutatja a kamarai tagok létszámának változását – látható, hogy az első években bekövetkezett létszámváltozást a szüneteltető tagok számának növekedése, valamint az aktív tagok számának ettől elmaradó mértékű csökkenése okozta. A 2006- os, közel hatezer fős létszám egyenletesen csökkent, úgy, hogy a szüneteltető tagok egyenletes kismértékű csökkenése mellett az aktív tagok száma ugyancsak egyenletesen, de nagyobb mértékben csökkent. A könyvvizsgálók kevéssel több mint egyharmada fővárosi, itt van a székhelye a – könyvvizsgálók számához viszonyítva – nagyszámú könyvvizsgálattal foglalkozó társaságnak is³.

FELADATOK, VALAMINT AZOK JOGSZABÁLYI HÁTTERE

A létrehozott kamara az eredeti kamarai törvény alapján sok – köztük több jelentős – feladatot és egyben lehetőséget kapott. Kidolgozta – sok esetben előzmény és követendő minta nélkül – önkormányzati szabályzatait, amelyeket azóta is folyamatosan karbantart. Lehetőség szerint véleményezi a vonatkozó jogszabályokat, szükség esetén azok módosítását kezdeményezi, együttműködik az érintett állami szervekkel, hatóságokkal, részt vesz a nemzetközi könyvvizsgálói és számviteli szervezetek munkájában, a megszerzett ismeretanyagot közreadja a könyvvizsgálók részére.

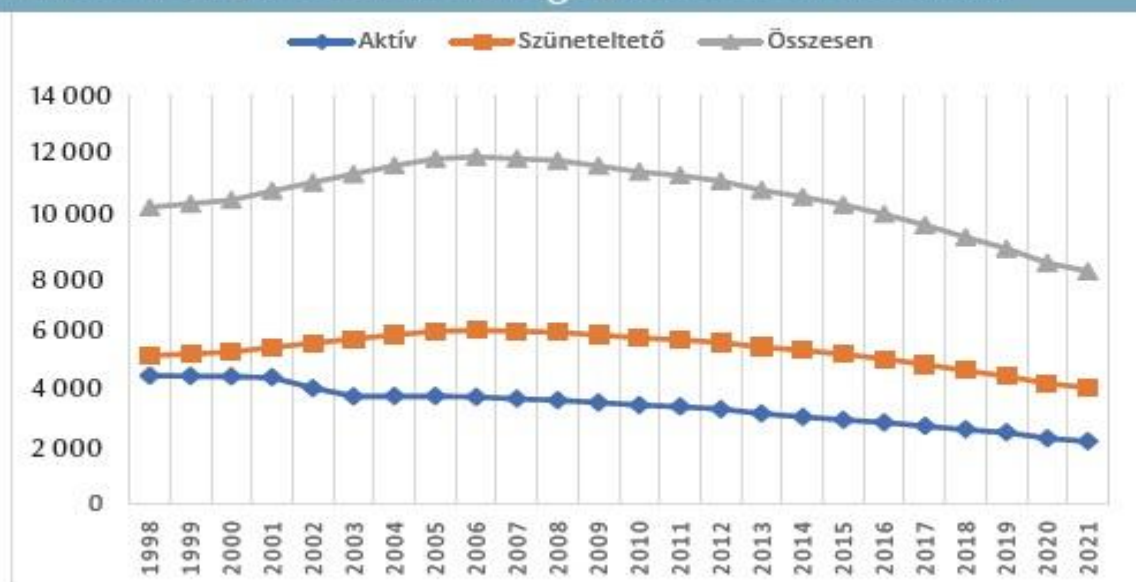
Szakmai, módszertani segítséget nyújt, szakmai tájékoztatókat, ajánlásokat és segédleteket ad ki, szakmai rendezvényeket szervez. Ellátja a jogkörébe tartozó közigazgatási hatósági ügyek intézését; vezeti a közhiteles nyilvántartásokat; működteti a könyvvizsgálói tevékenység minőségbiztosítási rendszerét, a kamarai minőség-ellenőrzés keretében ellenőrzi a könyvvizsgálati munka megfelelőségét; meghatározza és aktualizálja a nemzeti könyvvizsgálati standardokat, meghatározza az okleveles könyvvizsgálói szakképesítés szakmai és vizsgáztatási követelményeit, ellátja a vizsgáztatási és képzés irányításával, felügyeletével kapcsolatos hatósági feladatokat, meghatározza a szakképesítés tartalmi kereteit, szabályozza a

képzésben közreműködő szervezetek feladatait, gondoskodik a feladatellátás minőségbiztosításáról, kiadja a szakképesítést igazoló oklevelet; szervezi és felügyeli a könyvvizsgáló jelöltek képzését, meghatározza a könyvvizsgálójelöltek képzési programját, a szakmai kompetenciateljesítési követelményeit, lebonyolítja a szakmai kompetenciateljesítési vizsgát, szervezi és felügyeli a kamarai tag könyvvizsgálók kötelező szakmai továbbképzését, gondoskodik a feladatellátás minőségbiztosításáról; gyakorolja a fegyelmi jogkört.

A feladatok az 2006/43/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek megfelelően újra kodifikált, a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény⁴, de különösen az európai uniós 2014/56/EU irányelv értelmezése alapján 2016-tól kezdődően jelentősen módosultak. A Magyarországon is bevezetésre kerülő közfelügyeleti rendszer keretében a könyvvizsgálói közfelügyelet először évekig bizottsági formában működött, majd rögzítésre került, hogy az európai parlamenti és tanácsi irányelv alkalmazásában a végső felelősséggel rendelkező illetékes hatóságnak a közfelügyelet, a továbbiakban közfelügyeleti hatóság megnevezéssel minősül.

Ezzel összefüggésben 2016-ban komoly szakmai viták folytak a pénzügyi és számviteli tevékenység felügyeleti irányításáról a Pénzügyi Ágazati Közfelügyelet tervezett megalakítása okán. Ez a szervezet minden, az ágazatba tartozó tevékenységre kiterjedt volna, így alapjaiban változtatta volna meg a kamara státuszát is. Végül a javaslat nem került elfogadásra, és a közfelügyeleti hatóság – jogszabályban rögzített módon – bizonyos közfelügyeleti feladatok ellátását a kamarára delegálta azzal, hogy a feladatokért végső felelősséggel a közfelügyeleti hatóság bír. A továbbiakban is a kamara látta (és jelenleg is látja) el a kamarai tag könyvvizsgálók és könyvvizsgáló cégek nyilvántartásba, valamint a harmadik országbeli könyvvizsgálók jegyzékbe vételét, a fegyelmi eljárások lefolytatását, ugyanakkor a közfelügyeleti hatóság jogosult a könyvvizsgálói tevékenység végzéséhez szükséges szakmai és gyakorlati tudás igazolására. Meghatározásra kerültek a kötelező rotációra vonatkozó előírások a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók állandó könyvvizsgálóitól; előírták a könyvvizsgálói szolgáltatások nyújtásának feltételeit, a fegyelmi büntetések típusait és szintjeit, valamint a kamarai minőség-ellenőrzések során alkalmazható intézkedéseket.

Az aktív és a szüneteltető tagok számának alakulása

A SZAKMAISÁG

A megalakulást követő 4-5 év volt a „hőskor”. Ekkor történt meg az alapok lerakása, amely lehetővé tette az erre történő későbbi építkezést. A kamara létrehozta és működtetni kezdte központi és helyi szervezeteit, kidolgozta szabályzatait, hozzákezdett szakmai kapcsolatainak kialakításához. 1998. évben a küldöttgyűlés elfogadta a Magyar Könyvvizsgálói Kamara 1998–2022 évekre szóló középtávú programját. A program elsősorban szakmai és oktatási kérdésekre koncentrált, fő célkitűzéseként a könyvvizsgálók szakmai továbbképzését jelölte meg. A program középpontjában a nemzetközi könyvvizsgálói standardok honosításával a nemzeti könyvvizsgálói standardok bevezetése, valamint a könyvvizsgálói minőség-ellenőrzésre történő felkészülés állt. A kamara elnöksége 1998-ban döntött a nemzeti könyvvizsgálói standardok három éven keresztül tartó, minden könyvvizsgáló érintő kötelező oktatásáról, és meghatározta bevezetésének ütemezését.

A hazai standardok alkalmazásának – az oktatás utáni – kötelezővé tételét követően – sok szakmai vita közepette – megkezdődött a törvényes kötelezettségen alapuló könyvvizsgálat minőségellenőrzési módszertanának kidolgozása, majd megtörtént a minőség-ellenőrzés rendszerének – Európában az elsők között – történő bevezetése. A könyvvizsgálói standardok, valamint azok változásainak követése és alkalmazásuk elősegítése ettől kezdődően és jelenleg is a kamara szakmai feladatainak középpontjában áll. Ennek keretében – az évek során egyre fejlődő technikai megoldások felhasználásával – olyan szakmai szolgáltatások kerültek biztosításra a könyvvizsgálók részére, amelyek kihasználásával nagymértékben nyílik lehetőség a munka egyre színvonalasabb elvégzésére. Az egyes szakmai területeken tevékenykedő könyvvizsgálókat segítő a kamarában önkéntes alapon szerveződő, de fontos szerepet betöltő szakmai közösségek, tagozatok alakultak meg már a kezdeti szakasztól kezdődően⁵.

OKTATÁS, TOVÁBBKÉPZÉS

A kamara a létrehozásakor – a Pénzügyminisztérium irányítása mellett – megkapta az okleveles könyvvizsgálói képzés szervezésének, valamint a képző intézmények akkreditálásának jogosítványát. Az Okleveles Könyvvizsgálókat Képesítő Bizottság (jelenleg Testület) kidolgozta a képzés és szintén a kamarához rendelt számonkérés tartalmi elemeit, valamint elindította a komoly követelményeket támogató, a szakma elismerését kiváltó tanfolyamokat. 2003 és 2022 között összesen 1143 könyvvizsgáló vehette át könyvvizsgálói oklevelét a kamara mindenkori elnökétől. A könyvvizsgálók minden évben sok munkával előkészített kötelező továbbképzéseken – 15 éve már kreditrendszerben – vesznek részt. 1999-ben a kamara egyszemélyes társaságaként megalakult a Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft.-t, amelynek elsődleges célja a számviteli-pénzügyi szakemberképzés korszerű, minőségi színvonalának megteremtése volt⁶. Ezen a területen társaság ma piacvezető Magyarországon.

KAPCSOLATRENDSZER

A kamara 2002-ben teljes jogú tagjává vált az európai könyvvizsgálók szervezetének (FEE, jelenleg Accountancy Europe), valamint a könyvelők és könyvvizsgálók világszervezetének (IFAC). Ezenkívül a kamara szoros kapcsolatot ápol számos ország könyvvizsgálói kamarájával, közülük is kiemelten a visegrádi országok

kamaráival, amelyekkel már 20 éve minden évben közös egyeztetésekre kerül sor. A kamara hazai szakmai kapcsolataiban vitás szakmai kérdések esetén is mindig az együttműködésre törekedett és törekszik esősorban a Pénzügyminisztériummal és a Könyvvizsgálói Közfelügyelettel. Ezek mellett szoros kapcsolatokat ápol a Nemzeti Adó-és Vámhivatallal és a Magyar Nemzeti Bankkal, valamint az Állami Számvevőszékkal és a társszakmai szervezetekkel is. A kamara aktív tagja a Magyar Szakmai Kamarák Szövetségének.

A kamarának a 25 év alatt folyamatosan alkalmazkodnia kellett a külső körülményekhez, a gazdasági és társadalmi feltételrendszer változásaihoz. Voltak a kamara számára kedvező – például az első 10 év –, illetve kevésbé jó időszakok. Az utóbbiak között lehet említeni a 2008-tól kezdődő válság hatását, amely – többek között – a 2013-14-es értékhatár-emelést generálta, vagy a Quaestor-botrányt, amely nagymértékben és rossz irányba befolyásolta a megítélést, de idesorolható a Covid-járvány és a jelenlegi háborús helyzet is. A kamara a nehéz időszakokban is megőrizte működőképességét, köztestületi státuszában szakmai érdekképviseletként mindig képesnek bizonyult támogatni a könyvvizsgálók munkáját.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Bardócz Iván (2016): Reform a könyvvizsgálat szabályozásában I., Wolters Kluwer, Budapest.

Borbás Máté (2007): A könyvvizsgálat története Magyarországon. Magyar Könyvvizsgálói Kamara, Budapest.

Kuntner Róbert – Szél Jenő (szerk.) (1932): Magyar Könyvviteli Folyóirat, 23. évf., 5–6. sz., Hites könyvvizsgálói szám. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest.

Lukács János (2014): A könyvvizsgálat alapjai. Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest.

Lukács László István – Török Martina Zsófia (2019): A magyar könyvvizsgálat történetének mérföldkövei a középkortól napjainkig. Polgári Szemle, 15. évf. 4–6. szám.

¹1911-ben néhány jeles szakember, akik a szükséges elméleti ismereteken túlmenően megfelelő gyakorlati tapasztalattal is rendelkeztek (bíróóságokon vagy bíróságon kívüli könyvszakértők), megalakították a Magyar Revizorok Szövetségét, amely pár éves munkásság után megszűnt. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara 1926-ban a hazai gazdasági élet 36 kiemelkedő könyvszakértőjét „hites kamarai revizorra” nevezte ki, mely könyvszakértők ugyanabban az évben megalapították a Hites Kamarai Revizorok Szövetségét. Az 1930. évi V. törvénycikk törvényes alagra helyezte a hites könyvvizsgálatot és szabályozta a könyvvizsgálói képesítést. 1932-ben megalakult a Magyar Hites Könyvvizsgálók Egyesülete, amely 1945–1950-ig folytathatta tevékenységét. 1950 és 1987 között Magyarországon nem működött könyvvizsgálói szakmai szervezet, a könyvvizsgálók okleveleit a Pénzügyminisztérium Számviteli Képesítő Bizottsága adta ki. A könyvvizsgálói képzés működött, a könyvvizsgálók állami vállalatok ellenőrzésében, adóhatósági eljárásokban vettek részt. (Borbás, 2007, Lukács, 2014 felhasználásával)

²Ez különösen dr. Rieb László 1993-ban történt elnökké választását követően kapott nagyobb hangsúlyt. Szomorú egybeesés, hogy dr. Rieb László 1997-ben, a kamarai törvény hatálybalépésének napján hunyt el.

³A fővárosi könyvvizsgálók aránya, valamint a könyvvizsgáló cégek könyvvizsgálókhoz viszonyított magas száma a kamara eddigi működése alatt folyamatosan és közel változatlan mértékben fennállt.

⁴A 2007-es törvény előkészítésében a kamara is fontos szerepet töltött be, sok, a jogszabályban később megjelenő javaslatot fogalmazott meg. Ezt a munkát dr. Tétényi Zoltán fogta össze.

⁵1998: Költségvetési, 2002: Igazságügyi könyvszakértő, 2004: Pénz- és Tőkepiaci, 2005: Adó, 2008: Natúra, 2009: Könyvelői, 2010: Informatikai Tagozat.

⁶A kamara 2002-ben létrehozta a könyvvizsgálók biztosítási kötelezettségének teljesítésére és ellenőrzésére egyszemélyes társaságát, a Biztosítási Alkusz Kft.-t is, amely nagymértékben tudja segíteni a tagok munkáját. A társaságban a kamarának jelenleg 25%-os részesedése van.